

TÜRKİYE'DE YEŞİL İSTİHDAM VE İŞGÜCÜ PİYASALARINA YANSIMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Gülşen GERŞİL
Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
gulsen.gersil@cbu.edu.tr

Arş. Gör. Serap KALFAOĞLU
Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
serapkalfaoglu@selcuk.edu.tr

Özet

Endüstrileşmenin getirmiş olduğu çevre kirliliği yaşanabilir bir çevre gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu farkındalık, ülkelerin sürdürülebilir yeşil ekonomiye yönelmesine yol açmıştır. Günümüz sürdürülebilir ekonomik sistem çerçevesinde; ekoloji, çevresel faktörler ve kurumsal sosyal sorumluluğun önem kazanması ile birlikte yeşil istihdam kavramı da sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda sıkça tartışılan konular arasında; yeşil ekonominin ortaya çıkardığı “yeşil işler” yapısı ve özellikleri itibariyle geleceğin istihdam alanı olarak görülmektedir. Yeşil işlerin karakteristik özellikleri bakımından çevre dostu işler olmasının yanı sıra nitelikli ve eğitim gerektiren düzgün işler olarak tanımlanmasıdır. Bu çalışmada, yeşil işler ve yeşil istihdam kavramsal boyutlarıyla tartışılarak, sektörel bazda istihdam alanları ve uygulanan kamu politikalarının işgücü piyasalarına yansımaları belirlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil İşler, İşgücü Piyasası, Sürdürülebilir Yeşil Ekonomi, Yeşil İstihdam

Jel Kodları: J41 J42 J49

THE REFLECTIONS OF GREEN EMPLOYMENT ON THE LABOUR MARKET IN TURKEY

Abstract

Environmental pollution caused by industrialization has revealed the necessity of a habitable environment. This awareness has led countries to adopt sustainable green economy. Within the framework of today's sustainable economic system, thanks to ecology, environmental factors and corporate social responsibility have gained importance, the concept of green employment has started to be used frequently. Among the topics that are constantly discussed in recent years are; “green jobs” that the green economy reveals, are seen as a field of employment of the future in the context of their structure and characteristics. Green jobs are defined as qualitative and require training as well as environmentally friendly in terms of their characteristics. In this study, besides green jobs and green employment will be discussed with the conceptual dimensions, sectoral employment areas and the reflections of applied public policies on the labor market will be tried to be determined as well.

Keywords: Green Jobs, Labour Market, Sustainable Green Economy, Green Employment

Jel Kodes: J41 J42 J49

1. Giriş

Sürdürülebilir kalkınma, 1992 yılında BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (UN Conference on Environment and Development (UNCED)) 'dan bu yana uluslararası toplumun en önemli hedefi olmuştur. Dünyadaki pek çok hükümetin ulusal stratejileri desteklemek için sürdürülebilirliğe ilişkin stratejileri ve uluslararası işbirliğini uygulamaya koyma çabalarına rağmen, birçok ülkede küresel ekonomik ve çevresel gelişmeler üzerine kaygılar mevcuttur. Bu kaygılar, son zamanlardaki küresel enerji, gıda ve finansal krizler ile yoğunlaşmış ve küresel bilim insanlarının, bir takım gezegenle ilgili sınırların veya ekolojik sınırların aşılması tehlikesi altında olduğuna dair sürekli uyarılarında **yer almıştır**. Hükümetler bugün bu ekolojik sınırları göz önünde bulundurarak, ulusları bu krizlerden uzaklaştırmaya yönelik etkili yollar aramakla birlikte, yeşil ekonomiyi (çeşitli biçimlerinde) yenilenmiş ulusal politika geliştirmeyi ve uluslararası işbirliğini ve sürdürülebilir gelişme desteğini katalize etmek için bir araç olarak önermiştir (Allen ve Clouth, 2012: 5).

Yeşil ekonominin ortaya çıkışı çevre sektörünün evriminde bir sonraki aşamayı temsil etmekte ve çevresel etkiyle ilgili kamu bilincinin artmasıyla adım adım büyümektedir. Yeşil ekonominin, kısmen değişen talebin sonucu olarak hızlı bir büyüme yaşadığı söylenebilir, bu da ürün ve hizmetlerin sürdürülebilirliğine daha fazla dikkat çekmektedir. Hükümet politikası ve mali teşvikler ile birlikte artan kamu bilinci, kurumları yeşil teknolojiyi ve daha yeşil uygulamaları benimseme konusunda etkilemektedir. Ekonominin hemen hemen her sektöründe faaliyet gösteren şirketler, faaliyetlerinin “yeşillikini”, ürün ve hizmetlerini farklılaştıran kararlarda, birçok durumda kararlarının uzun vadeli maliyet tasarrufu fırsatları sunduğunu düşünmektedir. Yeşil ekonomiyi kendine özgü ve izole edilmiş bir olgu olarak tanımlamada bir tehlike vardır, çünkü sunduğu iş fırsatlarının tamamen yeni ve çevre sektörü ile ilgisiz olduğunu ileri sürecektir. Yeşil ürün ve hizmetlere olan talebin büyümeye devam etmesi nedeniyle, yeşil ekonominin sürekli büyümesinin, çevresel işgücünün mevcut becerilerinin üzerine kurularak ekonominin yeni sektörlerine entegre edilmesinden kaynaklanan istihdam sonuçlarının da bilinmesi önemlidir (ECO Canada, 2010: 2).

Bu çalışma “yeşillenebilir” ekonomi, toplum, işler, beceriler ve örgüt açısından kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Toplumsal boyutla gerçekleşen değişimin işgücü piyasalarındaki etkisi gözler önüne serilmiştir. Ayrıca bu çalışma, yeşil ekonomiye geçişte Türkiye’nin, bahsi geçen toplumsal değişimle ilişkili gerçek ekonomik ve iş fırsatlarını ve bu ekonomik hareketin olumlu etkilerini tam anlamıyla gerçekleştirmek için gerekli özel mesleki ve beceri gereksinimlerini aydınlatmaya yardımcı olacak sonraki araştırmaları için önemli bir temel oluşturmaktadır.

2. Yeşil Ekonomiye Geçiş ve Yeşil Topluluklar

Yeşil ekonomi kavramı kısa süre önce önemli bir uluslararası ilgi kazanmış olsa da, yeşil ekonomi politikaları, özellikle çevre ve ekolojik ekonomi alanlarında, ekonomistler ve akademisyenler tarafından birkaç on yıl boyunca tartışılmış ve analiz edilmiştir. Yeşil ekonomi terimi, ilk olarak, *Yeşil Ekonomi Taslağı* (Pearce, Markandya ve Barbier, 1989) adlı bir grup önde gelen çevre ekonomisti tarafından Birleşik Krallık için 1989 yılında yayınlanan ilk raporda ele alınmıştır. Rapor, “sürdürülebilir kalkınma” terimine ilişkin bir uzlaşma tanımlaması ve ekonomik ilerlemenin ölçülmesi için sürdürülebilir kalkınmanın sonuçları ve proje ve politikaların değerlendirilmesi ile ilgili Birleşik Krallık Hükümetine tavsiyelerde bulunmak içindi. Aslında raporun başlığında, yeşil ekonomiye daha fazla atıfta bulunulmadığı ve terimin yazarlar tarafından sonradan kullanıldığı düşünülmektedir (Allen ve Clouth, 2012: 6).

2008'lere gelindiğinde, yeşil ekonomi terimi, birçok küresel krize yönelik politika tepkisi üzerine tartışmalar bağlamında yeniden kullanılmıştır. Finansal kriz ve küresel bir durgunluğun endişeleri

bağlamında Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Program (UNEP)), “yeşil teşvik paketleri” fikrini savunmuş ve büyük ölçekli kamu yatırımlarının başlayabileceği yeşil ekonomiye ilişkin bazı alanları belirlemiştir. Ekonomik iyileşme çabalarının bir parçası olarak önemli 'yeşil teşvik' paketleri uygulamak için çeşitli hükümetlerden ilham almıştır.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı, yeşil ekonomiyi “insan refahı ve sosyal eşitliğin iyileştirilmesi ile sonuçlandırırken çevresel riskleri ve ekolojik kısıtlıkları önemli ölçüde azaltan” olarak tanımlamıştır. Yeşil ekonomi, düşük karbonlu, kaynak verimliliği yüksek ve sosyal olarak kapsayıcıdır (UNEP, 2012). UNEP (2011)'e göre, yeşil ekonomiye geçişle, küresel ekonomiyi, mevcut modelden çok daha yüksek büyüme oranlarıyla yeniden başlatmak mümkün olacaktır. Daha fazla ve daha iyi istihdam yaratmak, yoksulluğu azaltmak, daha yüksek eşitlik seviyelerine ulaşmak, binyıl hedeflerini karşılamak ve tüm bunları sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirmek mümkün hale gelecektir. Ayrıca yeşil ekonomi Allen ve Clouth (2012: 9)'a göre “herkes için daha iyi bir yaşam kalitesi sunan dayanıklı bir ekonomi” olarak tanımlanmaktadır. ECO Canada (2010)'un tanımıyla ise yeşil ekonomi; temel kaynak tüketimini, zararlı emisyonları azaltma ve çevresel etkilerin her türünü en aza indirmenin birincil amacı ile faaliyet gösteren tüm faaliyetlerin toplamıdır.

Yeşil ekonomi, yeşil ürün ve hizmetlerin üretimi ile ilgili girdileri, faaliyetleri, çıktıları ve sonuçları içermektedir. Olumsuz üretim, dağıtım ve tüketim kalıplarının azaltılmasının yanı sıra gelecekteki çabalarımızın onarılması ve yeniden gözden geçirilmesi için proaktif çabaların ele alınmasında, bu tanım hem kuralcı hem de geniş kapsamlıdır. Bu sistem sadece geleneksel ekonomiye paralel değildir, ancak benzer faaliyet ve süreçleri içermektedir. Daha geniş bir ekonomi olarak benzer ürünler ve hizmetler üretmekte, aynı zamanda yeşil ürün ve hizmetlerin üretimini destekleyen yeni ürün ve hizmetler ile yeşil süreçleri de içermektedir. Dolayısıyla yeşil ekonominin, tüm çevresel etki biçimlerini en aza indirmenin birincil amacı ile ilgili tüm faaliyetlerin toplamından oluştuğunu söylemek mümkündür.

Bu tanımlamalar ışığında, yeşil ekonomi kavramının, dünyanın doğal kaynaklarını koruyacak ve çevresel riskleri önleyecek, yenilenebilir enerji, düşük karbonlu ulaşım, enerji verimliliği yüksek yapılar, temiz teknolojiler, iyileştirilmiş atık yönetimi, iyileştirilmiş tatlı su (kaynak suyu) temini, sürdürülebilir tarım, ormancılık ve balıkçılık gibi ekonomi sektöründeki yatırımları gösterdiği anlaşılmaktadır (Frechon, 2012).

UNEP (2011) için, yeşil ekonomisinin temel dayanaklarından biri, ekonomik ilerleme ve çevresel sürdürülebilirlik arasında bir ikilem olduğu *mitinin reddedilmesidir*. Araştırmacılara göre, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi veya ilerleme kavramını sorgulama değil, yatırımları ve teknolojik yeniliği yeşil ekonomiye doğru yeniden yönlendirme bir sorun yaratmamaktadır. Geçtiğimiz on yıl içinde “farklı türden eşzamanlı krizlerin” (örn., iklim krizi, biyolojik çeşitlilik, yakıt, gıda ve su ve son olarak finansal sistem ve tüm ekonomik krizler) hızlandığı doğrulanmıştır. Tüm bunların “sermayenin bariz şekilde yanlış tahsisi” sonucu olduğu vurgulanmıştır. Her ne kadar bu krizlerin nedenleri değişse de, temel düzeyde hepsinin ortak bir özelliği vardır: *sermayenin kabaca/elverişsiz bir şekilde dağılımı/tahribatı*. Ekonomik modellerine dayanarak araştırmacılar, yeşil ekonomiye geçişin, gezegenin GSYİH' sının %2' sini oluşturan “yeşil” yatırımların artmasıyla mümkün olacağı sonucuna varmaktadırlar. Bu oran “yıllık küresel yatırımların onda birine denk gelmekte”, bu da yılda 1,3 milyar dolarlık yatırımların yeniden tahsisini ifade etmektedir. Bu analiz, politikaları, düzenlemeleri, teşvikleri ve yatırımları empoze eden devletlere bağlı olarak gezegenin geleceğini ve bu özel yatırımların “kahverengi” den “yeşil ekonomiye” yeniden yönlendirilebildiğini öngörmektedir (Lander, 2011: 5-6).

Yeşil ekonominin uluslar açısından incelenmesinde ise, UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı), UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) ve UN-OHRLLS (Karayoluyla Gelişmekte Olan Ülkeler ve Küçük Adaları Gelişmekte Olan Ülkeler) (2011)'ın

rapor sonuçları dikkat çekicidir. Raporda, yeşil ekonominin az gelişmiş ülkelerde (AGÜ) yoksullukla mücadelede nasıl katkıları olabileceğine yönelik yenilikçi politikalardan söz edilmektedir. AGÜ' in düşük karbon profili ve zengin doğal sermaye varlıkları ile yeşil ekonomiye geçiş için iyi konumlandırılmış olmaları vurgulanmaktadır. Yeşillendirme ekonomileri için anahtar sektörler arasında enerji ulaşımı, atık, eko-turizm, tarım, sürdürülebilir kentleşme ve ormancılık bulunmaktadır. Hedeflenen harcamalar, uygun ulusal politikalar ve teşvikler yoluyla, hükümetin hem kamu hem de özel sektördeki yeşil yatırımı teşvik etmeye yardımcı olmaktadır. Uluslararası işbirliği de, özellikle de finansmana erişim olmak üzere, AGÜ 'in ulusal eylemlerini tamamlayıcı nitelikte olacaktır.

İşgücü piyasası kalkınma zorlukları ile özel olarak ilgili yeşil ekonomik aktivitenin anlaşılması ve sınıflandırılması için bazı tanımlayıcı kriterler mevcuttur. Bu kriterler, ekonomik, teknik ve gelişim süreci bakış açılarını içermektedir (ECO Canada, 2010: 4):

Ekonomik Bakış Açısı; bir faaliyetin sektörler, sanayiler ve meslekler için ekonomik sınıflandırma sistemini kategorize etmede kullanılan özellikleri ile ilgilidir. Ekonomik kriterler, ürünlerin veya hizmetlerin sera gazı emisyonlarının azaltılmasına katkıda bulunup bulunmadığını veya üretim süreçlerinde sürdürülebilir kaynakların bulunup bulunmadığını değerlendirebilir.

Teknik Bakış Açısı; yeşil ekonomiyi, “yeşil” olan bir ürün, süreç veya hizmet ile ilgili ne olduğunu tam olarak ölçen niceliksel ve analitik kriterlerin uygulanması ile ilgilidir.

Gelişim Süreci Bakış Açısı; geliştirme döngüsünde yeşil bir işin nerede bulunduğunu tanımlar. Geliştirme süreci, araştırma aşamasından tasarım, teslimat, uygulama, sürekli kullanım ve bakım aşamasına kadar bir ürünün veya hizmetin geliştirilme aşamalarını içermektedir.

Bu kriterler, bir faaliyetin ya da endüstrinin “yeşil” olarak sınıflandırılabilmesi kapsaını vurgulamak için bir çerçeve veya modelin gelecekteki gelişimini bilgilendirmeye hizmet etmektedir. Her bir perspektifi uygulamak, bir ürünün veya hizmetin yeşil ekonomi ile nasıl uygun şekilde hizalandığını açıklığa kavuşturmaya yardımcı olmaktadır.

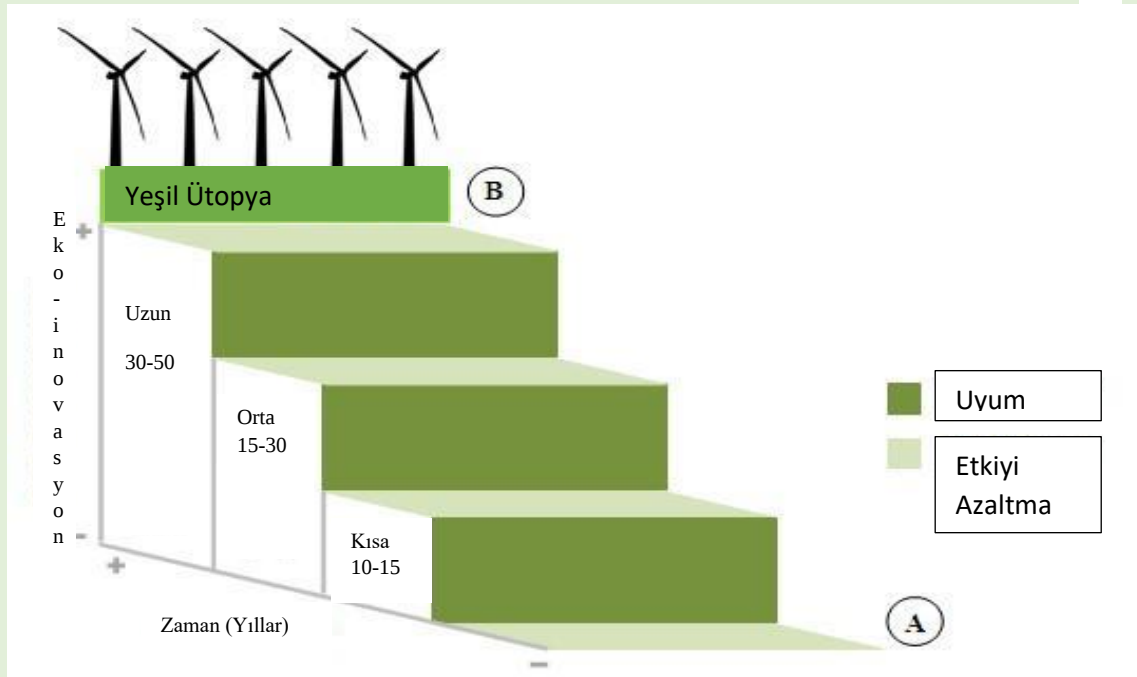
Yeşil ekonomilerden yeşil toplumlara geçiş üzerine UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) (2011) tarafından hazırlanan raporda, dünyada artan toplumsal eşitsizliklerin yanı sıra nüfus artışı, iklim değişikliği, çevrenin bozulması ve kirlenmesi, tatlı su kullanımının sürdürülemez kullanımı ve okyanus kaynaklarının tükenmesi gibi doğal ve insan yapımı felaketlerin artmasının da olduğunu kabul edilmektedir. Bu bağlamda dikkat çeken nokta, kapsayıcı yeşil toplum ve ekonominin gelişmesiyle “yeni bir yol” sunarak yukarıdaki zorluklara karşı çıkmayı hedefleyen bir vizyonun gerekliliğidir. Rapor, yeşil ekonomiye geçişte beş öncelikli alan belirlemiştir. Bunlar;

- Eğitim*: Eğitimin yoksullukla ve eşitsizlikle mücadelede en iyi silahlardan biri olduğu ve yeni bir sürdürülebilirlik kültürü için gerekli olan tutum ve davranışları teşvik edebileceği belirtilmektedir.
- Bilim*: Bilim, teknoloji ve inovasyonun daha adil ve sürdürülebilir kalkınma arayışını tetiklediği ileri sürülmektedir.
- Kültür*: Yeni yaklaşımların yalnızca bağlamla eşleşmeleri durumunda işlerlik kazanacağını ve dolayısıyla kültürün başlangıcından itibaren kalkınmaya yönelik olduğu kabul edilmiştir.
- Bilgi*: Yeşil geçiş, hükümetlerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik politika oluşturmalarını ve bunun üzerinde hareket etmesini sağlamak için medyaya güvenecektir. Medya, bu konularda kamu bilincini artırabilir ve dayanışma kurabilir.
- Okyanuslar*: Okyanusların dünyayı insanlar için yaşanabilir hale getirdiğini ve bu nedenle dünyadaki su sistemlerini yeni bir yeşil ekonomide yönetmek için yenilenmiş bir çaba gerektiği belirtilmektedir.

3. “Yeşil Ütopya” ya Doğru

Mevcut literatürde, “yeşil işler” kavramını, çevresel kaliteyi geliştirmeye katkıda bulunan herhangi bir işi kapsayan bir kavram olarak nitelendirme eğilimi vardır. Yerel politika yapıcılarının, büyümelerini desteklemeye yönelik politika ve programlar tasarlama ve uygulamadan önce yeşil bir işin gerçekte ne olduğunu açık ve doğru bir şekilde tanımlamalarında fayda vardır. Ancak, “yeşil iş”, “saf yeşil” ve “yeşile doğru adımlar” çerçevesinde açılması gereken bir paket gibidir. Şekil 1, saf yeşil bir çerçeve ve gerekli olan yılların sayısının yorumlanması için gereken adımları örneklemeye yardımcı olmaktadır (Martinez-Fernandez vd., 2010: 18-23).

Şekil 1: Yeşil Ütopya’ ya Doğru Adımlar

Kaynak: Martinez-Fernandez vd., (2010: 19).

Merdivenin tepesinde yer alan referans noktası (B), UNEP (2011)’in enerji, su ve diğer malzemelerin kullanımında ekonomik kirlilik veya atık üretmediği gerekçeleriyle ideal olarak tanımlanan “yeşil ütopya” yı göstermektedir. “Yeşil ütopya” nın, tüm toplumsal çabaların “yeşil ekonomi” ye doğru ilerletilmesi için *uzun vadeli* bir hedef olduğu ancak *geçiş olmadan gerçekleştirilebilecek bir durum olmadığı* kabul edilebilmektedir. Dolayısıyla yeni bir dönem olarak atfedilmemektedir. Merdivendeki A Noktası ise, belirli bir coğrafi bağlamdaki mevcut koşulları temsil etmektedir (Martinez-Fernandez vd., 2010: 19; UNEP, 2011: 35).

4. Yeşil Örgüt, Yeşil İşler ve Yeşil Beceriler

Yeşil bir örgüt, çevresel etkiyi en aza indirecek şekilde tasarlanmış ürün veya hizmetler üreten bir kuruluş olarak tanımlanmaktadır. Yeşil işler ise, çevresel etkiyi en aza indiren bilgi, teknoloji veya materyallerle doğrudan çalışan ve aynı zamanda bu alanlarla ilgili uzmanlık, bilgi, eğitim veya deneyim gerektiren işler olarak tanımlanmaktadır (ECO Canada, 2010: 4). UNEP ve ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) (2011)’in raporunda ise yeşil işler, çevresel kaliteyi korumaya ya da restore etmeye önemli ölçüde katkıda bulunan tarım, imalat, araştırma ve geliştirme, idari ve hizmet faaliyetlerinde çalışma, olarak tanımlanmaktadır. Ancak, raporda ayrıca, kazananlar ve

kaybedenlerin olacağı ve kamu politikasının eşitsizlikleri en aza indirmeye çalıştığı da kabul edilmektedir.

Yeşil beceriler, çevresel etkileri en aza indiren teknolojiler veya materyallerle ilgili bilgi, eğitim veya deneyimdir. Yeşil ekonomi gelişmeye devam ettikçe, beceri boşluklarının ortaya çıktığı görülmüştür. Araştırmalar, yeşil ekonomik aktiviteyi desteklemek için artırılmış uzmanlık becerilerinin uygulanmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Bu beceri alanlarından bazıları; “rüzgar ve güneş enerjisi”, “pil teknolojisi ve güç elektroniği”, “sürdürülebilirlik yönetimi ve enerji verimliliği” ve “çevre finansmanı ve emisyon ticareti” dir. Elbette ki bu alanlar, araştırma ve geliştirme, danışmanlık ve mühendislik kapasiteleri alanlarında daha fazla beceri gerektirmektedir.

Yeşil yaşam becerileri, bilgi ve deneyime ek olarak, yaşanabilir bir yeşil ekonomide eksik olan diğer beceriler veya bilgi alanları ise şunlardır (ECO Canada, 2010: 5): “iletişim ile ilgili beceriler”, “teknolojik değişime uyum yeteneği”, “sürdürülebilir kalkınma bilgisi eksikliği” ve “sistem entegrasyonunu desteklemek için sektörler ve kuruluşlar arasındaki ilişkileri geliştiren disiplinler arası düşünce”. Bu beceriler aynı zamanda, teknik veya istihdam ile ilgili olmak zorunda değildir, ancak yeşil ekonomi içindeki gelişim konuları ve fırsat alanlarına özel, eğitime dayalı ihtiyacı da işaret etmektedir.

Yeşil bir işin gerektirdiği becerilerin sektör ve mesleklere bağlı olarak standartlaştırılmadığı fakat bazı kriter ya da göstergelere dayalı gereklilikler profili oluşturulabildiği göze çarpmaktadır. Martinez-Fernandez ve arkadaşlarının (2010) çalışmasından yararlanılarak oluşturulmuş bahsi geçen “yeşil iş göstergeleri” şöyledir (Tablo 1):

Tablo 1: Yeşil İş Göstergeleri

Endüstri	Sektör: Sektör ya da endüstri, ekonomik faaliyette bulunan firmaların sınıflandırılabilceği alanları ifade etmektedir. Yeşil sektörler olarak adlandırılanlar arasında çoğunlukla; yenilenebilir enerji, yapı, ulaşım, geri dönüşüm, gıda, tarım ve ormancılık ve turizm sektörleri bulunmaktadır. Bu sektörler, sadece yeşil işlerle ilgili çalışmaların odak noktası olup, yalnızca ürettikleri mal ve hizmetlerin doğası gereği değil, aynı zamanda emek yoğun olma eğilimi gösterdikleri için de önemlidir. Ürün/hizmet: Farklı sektörlerdeki işletmelerin belirli çıktılarını ifade etmektedir. Üretimlerinde yer alan eko-yenilikçi süreçler nedeniyle “yeşil” kabul edilebilecek belirli ürün ve hizmetler vardır. Bunlara örnek olarak; insan faaliyetinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmayı veya sınırlamayı (ör., Enerji üreten ev aletleri) ya da çevreyi doğrudan iyileştirmeyi (örneğin atık geri dönüşüm hizmetleri) amaçlayan ürünler / hizmetler verilebilir. Yeşil ürün ve hizmetler için farkındalık arttıkça insan tüketim alışkanlıklarındaki değişiklikleri de beraberinde getirmektedir.
Örgüt	Üretim yöntemi: Firmaların üretim süreçlerinde kullandıkları çevresel kalite standartlarını ifade etmektedir. Firmalar, enerji tüketimini ve atık üretimini azaltmak ve üretim süreçleri için çevre dostu bir altyapı oluşturma üzerine önlemler alabilirler. Bu kriter, yeşil sektöre ait olmayan ancak yeşil olduğu düşünülen enerji verimliliği yüksek teknikleri kullanan bir firmada işlerin sınıflandırılmasına da yardımcı olmaktadır. Yeşil farkındalık: Kuruluşlar yeşil ve çevresel konulara farklı düzeylerde bağlılık göstermektedir. Bazı durumlarda, firma yöneticilerinin, çevresel nedenlere derinden bağlı olan ve çevreyi korumak amaçlı dernekler, ortaklıklar veya topluluk hareketlerine katıldıkları göze çarpmaktadır. Yeşil farkındalık sıklıkla kurumun kurumsal sosyal sorumluluk düzeylerine de yansımaktadır.

	Değer zincirindeki konum: Bir işin yeşil ekonomideki anlamı, üretilen mal veya hizmetin değer zinciri boyunca değişebilmektedir. Örneğin, enerji verimliliği yüksek bir otomobilin üretimi bir şirket için yeşil bir iş olarak atfedilebilirken, özel bir araç için direksiyon üretimi şirket için yeşil kategorisinde nitelendirilmeyebilir.
İş	Mesleki profil: İşin yapıldığı sektörden bağımsız olarak, işin niteliğine veya amacına atıfta bulunmaktadır. İnsan faaliyetlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak çevreye olan zararlı etkilerinin azaltılmasına katkıda bulunduğu süreç, hemen hemen her meslek yeşil olarak düşünülebilir. Sonuç olarak, yöneticilerden satış personellerine, işçilere kadar uzanan meslekler bir noktada yeşil olarak değerlendirilebilir. Gerekli beceri ve yetenekler: Bazı işlerde çalışanların belirli uzmanlık gerektiren yeşil beceri ve yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir. Bir işin yeşil olarak kabul edilip edilemeyeceğinin belirlenmesi, bazı durumlarda bunu gerçekleştirmek için gerekli olan beceri ve yeterliliklere dayanarak yapılabilir. İş ahlakı: UNEP ve ILO, “yeşil işlerin” iyi işler, yani uygun ücret, güvenli çalışma koşulları, iş güvenliği, makul kariyer beklentileri ve işçi hakları sunan işlerin olması gerektiği gerçeğini vurgulamışlardır. Yeşil iş yükü: Bazı işçiler, çalışmalarının bir kısmını yeşil alanlarda ve bazı çalışmalarını geleneksel alanlarda yapabilirler. Bu durumda, işin yeşil olarak kabul edilip edilemeyeceğini belirlemek amacıyla, resmi olarak yeşil görevlere adanmış iş yükünün bir kısmını ölçmek önemlidir.

Kaynak: Martinez-Fernandez vd., (2010: 22-23).

5. Yeşil İstihdamın İşgücü Piyasalarına Yansımaları

Ekonominin yeşillendirilmesinin, yeni teknolojiler, ekipman, binalar ve altyapıya büyük ölçekli yatırımlar getireceğinden ve dolayısıyla istihdamda büyük bir etki yaratacağından kuşku yoktur. Tanım ve destekleyici çerçeveye dayanarak, yeşil ekonominin istihdam üzerinde; (1) mevcut işlerin uyarlanması ve yeniden tahsis edilmesi ve (2) yeni işlerin yaratılması etkilerinin olduğu görülmektedir. Yeşil ekonominin istihdam üzerindeki en büyük etkisi, mevcut işçilerin yeni beceriler öğrenmek ve/veya mevcut beceri setlerini genişletmek zorunda oldukları, adapte edilen veya yeniden tahsis edilen işler bağlamındadır. Ekonominin yeşile doğru hareketi, ekonomik entegrasyonun artmasına ve daha bütünsel bir ekonomik yaklaşım için talebin artmasına neden olmuştur. Yeşil ekonominin istihdam üzerindeki daha az etkisi ise, işletmeler yeni tüketici talebini karşılamak için çalıştıkça ve yeni veya beklenen çevresel veya enerji kullanımı düzenlemelerine uyum sağladıkça yeni işlerin yaratılmasıyla ilgilidir. Düşük karbonlu enerji teknolojileri, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve alternatif ulaşım biçimleri için yeni pazarların ortaya çıkması, yeni meslek fırsatları üzerinde büyük etki yaratmaktadır (ECO Canada, 2010: 6).

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü-International Labour Organization) ve CEDEFOP (Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi-European Centre for the Development of Vocational Training) (2011)'un raporunda işgücü piyasalarının yeşil büyüme politikalarına etkin bir şekilde cevap vermesi için gerekli olan bazı özel önlemlerden söz edilmiş ve bu özellikler aşağıdaki tabloda (Tablo 2) gösterilmiştir (Bowen, 2012: 33).

Tablo 2: Gelişmekte olan ülkeleri yeşil büyüme becerileriyle donatmak için gerekli olan önlemler

Açıklama: Gelişmekte olan ülkelerin yeşil büyümeye geçiş becerileriyle donatılmaları için gerekli önlemler sırasıyla şöyledir:	
1	Kayıt dışı ekonomi ve mikro ve küçük işletmelerin işverenleri için en çok ihtiyaç duydukları yerlerde yeşil pazarlara girmelerine yönelik kapasite geliştirme
2	Gençler ve yetişkinler için mikro finans projeleriyle bağlantılı olarak yeşil işletmelerin başlatılması için girişimcilik eğitimi ve iş koçluğu
3	Resmi ve yaygın eğitim sistemlerini yürüten kurumların yanı sıra karar vericiler, örgüt liderleri ve yöneticiler arasında çevre bilinci
4	Sosyal diyalog mekanizmalarını güçlendirmek ve bu mekanizmaları yeşil işlere yönelik eğitime erişim konusunda etkinleştirmek için üç taraflı bileşime yönelik kapasite geliştirme
5	Herkes için temel becerileri sağlamak ve ulusal işgücünün beceri tabanını yükseltmek için örgün eğitim ve öğretim sistemleri ve kurumlarına yönelik kapasite artırımı (çıraklık sistemlerinin iyileştirilmesini ve eğitim ve öğretim sağlayan STK'larla sinerji oluşturmayı içermektedir)

Kaynak: Bowen (2012: 33).

Açıklamalar ışığında söylenebilir ki, tüm yeşil iş ve gerektirdiği becerilerin yeni olması gerekmecektir. Mavi yakalı çalışanlar da yaratılacak eko-inovatif toplumsal sisteme geçişle yeşil yakalı çalışanlar haline gelebilecektir. UNEP vd. (2008)'ne göre, yeşil ekonomi ile; ek istihdam yaratılması (örn., var olan donanıma ilaveten kirliliği kontrol alet ve ekipmanları üretimi), istihdam alanlarının yer değiştirmesi (örn., fosil yakıt kullanımının yenilenebilir kaynaklarla değişimi), bazı işlerin elemine edilmesi (örn., sağlıksız paketleme malzemelerinin üretiminin sonlandırılması) ve işlerin yeniden dizayn edilmesi durumlarında istihdam üzerine etkileri göze çarpacaktır (Özsoy, 2011: 22).

6. Sonuç ve Öneriler

Mevcut küresel ekonomik kriz ve büyük zorluklarla başa çıkamayan çoğu girişimin geçmiş ve şimdiki deneyimleriyle birlikte meydana gelen olumsuz iklim değişiklikleri dikkate alındığında, yeşil ekonomi kavramının benimsenmesi ihtiyacı her zamankinden daha önemli olmuştur (Megwai vd., 2016: 354). Yeşil ekonominin gelişmesi ve kamu bilincinin artırılmasıyla yeşil ekonomi içerisinde pek çok fırsat alanı doğmuştur. “Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği”, “Binalar, Retro-Yapı (Verimli Restorasyon) ve İnşaat”, “Ulaşım ve Alternatif Ulaşım” ve “Atık Geri Dönüşümü ve Atık Yönetimi” gibi fırsat alanları ile yeşil ekonomi, kaynak tüketimini, zararlı emisyonları azaltmayı ve çevresel etkilerin her türünü en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, bu gelişim sürecine katkıda bulunan tüm alt sektörlerin (örn., çevresel ve sosyal bütünleşmeyi kaynaştırma, kamu ve özel finansman, tam maliyetli fiyatlandırma, sürdürülebilir ticaret, yenilik ve teknoloji transferi ve değerlendirme ve göstergeler gibi (UN, 2011)) kapsamlı bir listesini geliştirmek için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, yeşil ekonomiye yönelik fırsatların doğru teşhis ve geliştirilme aşamalarında bazı takiplere de ihtiyaç duyulmaktadır (ECO Canada, 2010: 6):

- Tanımlama kriterlerinin tanımını ve uygulamasını test etme,
- Tanımlama kriterlerini alanlara yönelik olarak daha da hassaslaştırma,
- Yeşil ekonomi tanım modelini sonuçlandırma,
- Ülkenin yeşil ekonomisinin gerçek boyutunu ve kompozisyonunu hesaplama,
- Yeşil ekonomi mesleklerini yansıtmak için mesleki sınıflandırmalar sistemini güncelleme.

Uluslararası toplumun yeşil büyüme için elverişli bir ortam yaratmaya yardımcı bazı önerileri de bulunmaktadır (OECD, 2012). Bunlar;

- Kapasitelerin geliştirilmesi (yeşil büyümenin temeli olarak atfedilen kapasite; yeşil teknolojileri adapte etme ve dağıtma, çevresel risk değerlendirmesi yapma, yeşil büyüme için ekonomik durum yaratma, çevre sorunlarını karar verme sürecine dahil etme ve sektörler arasında koordine etme ve çevresel mali reformu tesis etme kapasitesidir)
- Resmi kalkınma yardımının güçlendirilmesi (özel yatırımlar için teşviklerin sınırlı olduğu alanları ve temel altyapı, insan ve kurumsal kapasite oluşturma dahil olmak üzere nakit akışların az olduğu alanları hedefleyen yeşil büyüme koşullarının yaratılması)
- İnovasyonu teşvik etme ve yeşil teknolojilerin yayılmasını hızlandırma (OECD ülkeleri, gelişmekte olan ülkelere, teknolojilerin yayılmasına ve transferine ve ticarete yönelik mevcut engelleri ortadan kaldırarak yeşil büyümeyi desteklemelerine yardımcı olabilir)
- Çevresel mal ve hizmet ticaretinin kolaylaştırılması (Ekosistem hizmetleri için uluslararası pazarlar kurarak gelişmekte olan ülkelerde yeşil büyüme için yeni fırsatlar yaratılabilir)
- Uyumlu politikalar geliştirme (Kalkınma için politika tutarlılığı, yeşil büyüme için uluslararası uygun bir ortam yaratmada önemli bir rol oynayabilir).

CEDEFOP (2010)'un raporunda yer aldığı gibi ise, ileride her işin yeşil iş olacağı öngörüsü bulunmaktadır. İklim değişiklikleri, çevresel sorunlar, ekonomik kısıtlıklar, sürdürülebilir doğal yaşam isteği gibi faktörlerin etkisiyle geleceğin iş kollarının “yeşile dönük” bir sürece adım adım ilerleyecek olması bizleri şaşırtmayacaktır.

Kaynakça

- Allen, C. ve Clouth, S. (2012). *A Guidebook to the Green Economy Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development–History, Definitions and a Guide to Recent Publications*, United Nations Division for Sustainable Development, Department of Economic and Social Affairs (UNDESA): New York, NY, USA.
- Bowen, A. (2012). ‘Green’ growth, ‘green’ jobs and labour markets. *Centre for Climate Change Economics and Policy*, Working Paper No. 88.
- CEDEFOP (2010) *Skills for Green Jobs*, Briefing Note. July.
- ECO Canada (2010). *Defining the Green Economy*. Labour Market Research Study (LMRS).
- Frechon, M. (2012). *A Guidebook to the Green Economy*.
- ILO and CEDEFOP (2011): *Skills for green jobs: a global view*, ILO, Geneva.
- Lander, E. (2011). *The Green Economy: the Wolf in Sheep’s clothing*. Transnational Institute.
- Martinez-Fernandez, C., Hinojosa, C. ve Miranda, G. (2010). *Green jobs and skills: the local labour market implications of addressing climate change*. working document, CFE/LEED, OECD, www.oecd.org/dataoecd/54/43/44683169.pdf?contenId=44683170
- Megwai, G., Njie, N. I. ve Richards, T. (2016). Exploring green economy strategies and policies in developing countries. *Int. J. Green Economics*, 10, 3/4: 338-357.
- OECD (2012). *Green Growth and Developing Countries; A Summary for Policy Makers*.
- Özsoy, C. (2011). Yeşil Ekonominin Dinamikleri: Yeşil İşler ve Beceriler. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 48 (562): 19-32.
- UNEP (2008). *Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable Low-Carbon World, Policy messages and Main Findings for Decision Makers*. http://www.unep.org/labour_environment/PDFs/Greenjobs/UNEP-Green-Jobs-TowardsSustainable-Summary.pdf
- UNEP (2012). *Green Economy Policy Briefs – key issues for the transformation towards the Green Economy*, UNEP.
- UNEP (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*.
- UNEP, ILO (2011). *Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World*.
- UNEP, UNCTAD, UN-OHRLLS (2011). *What a Green Economy Matter for Least Developed Countries*.
- UNESCO. (2011). *From Green Economies to Green Societies*.
- United Nations. (2011). *Working towards a Balanced and Inclusive Green Economy*.